

Addenda

La insòlita regressió de finals del segle I

L'existència d'un cert canvi econòmic o regressió cap a finals del segle I en les ciutats republicanes de la zona catalana era, fins fa poc, totalment desconeguda. Els darrers estudis d'Aquilué sobre els municipis de Baetulo, Emporiae i Blanda, posen de manifest aquesta regressió (AQUILUÉ, 1984-A-B).

Per al cas d'Iluro, veiem reflectit el fet en factors com: l'esporàdica presència de Sigil·lata Clara «A» antiga (del tipus A-1 de Carandini) i els pocs exemplars trobats de les seves formes més característiques, com són els bols 1 i 2 de Lamboglia (= Hayes 8 i 9). A Can Xammar, els escassos exemplars exhumats de Sigil·lata Clara A-1 i d'Hispanica ho confirmen i a la vegada això es repeteix en l'excavació de la Plaça de l'Ajuntament, on en el sector est s'hi han trobat les restes d'un incendi datable dins la segona meitat del segle I, i el lloc no es reedifica fins al Baix Imperi.

En les vil·les, sembla que també s'hi veu l'inici d'aquesta regressió (PREVOSTI 1981-A-B, vegeu inventaris). Però a la vegada és durant el segle II quan hi ha les vil·les més sumptuoses.

Aquilué, pel que fa a les ciutats, ho justifica amb la reorganització del territori en l'època d'August i la conseqüent jerarquitització dels nuclis urbans, fet que portaria cap a la regressió dels municipis republicans en benefici de les colònies de fundació augustiana i de la capital Tarraco (AQUILUÉ 1984-B, p. 108)

A Iluro podem aplicar el mateix, però tenint en compte que el fenomen també és present en el camp; ens potta a pensar que, possiblement, la causa hauríem de buscar-la també en la base econòmica d'aquell temps, l'agricultura i en concret el cultiu de la vinya que era el principal a la Laietània (TCHERNIA 1971 i PASCUAL 1977).

Potser en aquest aspecte hi tindria quelcom a veure l'edicte de Domicià, l'any 92 (TCHERNIA 1971, p. 78 ss.). Suetoni ens diu que, degut a una gran collita de vi i la vegada escassetat de blat, Domicià va ordenar que no es plantessin noves vinyes a Itàlia i que a les Províncies s'arrenquessin la meitat dels ceps (SUETONI, *Domit.* VII, 2).

Sobre l'eficàcia, motivacions i aplicació de l'edicte de Domicià, els historiadors del món antic no s'han posat d'acord (BLÁZQUEZ 1980, p. 268; MANGAS 1980-A, p. 86; MANGAS 1980-B, p. 327-328; BLÁZQUEZ 1982, p. 323 i 385), encara que aquest edicte no va ésser revocat fins a Probe al segle III (PALOL 1979, p. 246; BLÁZQUEZ 1982, p. 512; MONTENEGRO 1982, p. 255).

Per tant, podem suposar que una crisi en la base econòmica —el camp— no faria altra cosa que accelerar i potenciar les diferències entre ciutats, que en el cas

* Aquesta *Addenda* correspon a l'article de Joan-Francesc Clariana i Roig: *Notes sobre l'estructura urbana d'Iluro*, aparegut a FAVENTIA 6/1.

d'Iluro creiem que es superaria en part (embelliment o reordenació del «Forum» a la primera meitat del segle II—FABRE, MAYER, RODÀ 1983, p. 19 ss.), però no deixaria de notar una certa disminució demogràfica.

De moment, sembla que aquestes podrien ésser les raons que justificarien el brusc canvi regressiu en el desenvolupament de la ciutat i de l'economia en un moment, en general, tan pròsper per a l'Imperi com ho fou el regnat de Domicià.

Bibliografia

- AQUILUÉ, Javier, *Las cerámicas africanas de la ciudad romana de Baetulo* (Tesi de llicenciatura). Universitat Central. Barcelona 1984.
- , «Las reformas augústeas y su repercusión en los asentamientos urbanos del nordeste peninsular», dins *Arqueología Espacial*. Coloquio sobre distribución y relaciones entre los asentamientos, Teruel (Seminario de arqueología y etnología turolense, Colegio universitario de Teruel) 1984.
- BLÁZQUEZ, José M.ª-TOVAR, A., (la cita sols fa referència a l'aparat elaborat per J.M. Blázquez), *Historia de la Hispania Romana*, Madrid (Alianza Ed., S.A.) 1975, r. 1980.
- BLÁZQUEZ, José M.^a, «España Romana», Vol. I (economía y crisis económica del siglo III), dins *Historia de España*, fundada per Ramón Menéndez Pidal, Vol. II, Madrid (Espasa Calpe, S.A.) 1982.
- MANGAS, Julio, «Hispania Romana», dins *Historia de España*, dirigida per M. Tuñón de Lara, Vol. I, Barcelona (Ed. Labor) 1980.
- , «Hispania Romana», dins rev. *Historia* 16, Extra XIV. Madrid (Información y Revistas, S.A.) 1980.
- MONTENEGRO, Ángel, «España Romana», Vol. I (la crisis del siglo III y la Hispania del Bajo Imperio), dins *Historia de España*, fundada por Ramón Menéndez Pidal, Vol. II, Madrid (Espasa Calpe, S.A.) 1982.
- PALOL, Pere de, «El Baix Imperi», dins *Història de Catalunya*, Barcelona (Ed. Salvat) 1979.
- PASCUAL, Ricard, «Les àmfores de la Laietània», dins *Méthodes classiques et méthodes formelles dans l'étude des amphores*, Roma 1977.
- PREVOSTI, Marta, *Cronologia i poblament a l'àrea rural de Baetulo*, Badalona (Museu-Ajuntament) 1981.
- SUETONI TRANQUILLI, G., *De vita duodecim caesarum, Libri VIII*, dins col. *Es-critors llatins*, Vol. V, Barcelona (Fund. Bernat Metge) 1971.
- TCHERNIA, André, «Les amphotes vinaires de Tarraconaise et leur exportation au debut de l'Empire», dins rev. *Archivo Español de Arqueología*, Vol. 44, Madrid (CSIC) 1971.